

I. Wstęp

My, członkinie i członkowie partii Polska 2050 Szymona Hołowni występujący w ramach Koalicyjnego Komitetu Wyborczego Trzecia Droga PSL – Polska 2050 Szymona Hołowni, mieszkańcy i mieszkanki Warszawy, oświadczamy, że chcemy wziąć odpowiedzialność za nasze Miasto. I jesteśmy do tego przygotowani.

Jesteśmy różni, mamy różne doświadczenia, pochodzimy ze wszystkich dzielnic naszego miasta. Jesteśmy warszawiakami od pokoleń, ale też przybywamy z różnych miejsc w Polsce. Przyjechaliśmy tu by studiować, pracować, z miłości. To co nas łączy to wspólne przekonanie, że mieszkamy w sercu Polski, na którą patrzą też inne samorządy. W Warszawie, której historia i współczesność dają nam poczucie dumy, ale są też dla nas zobowiązaniem wobec przeszłych i przyszłych pokoleń.

Jaka jest nasza Warszawa?

To miejsce, w którym nikt i nic się nie marnuje. Miasto, w którego centrum stoi człowiek – jego potrzeby i rozwój. Miasto, które wykorzystuje swoje możliwości i przewagi oraz daje równe szanse swoim mieszkańcom. Pozwala im rozwijać skrzydła, niezależnie od dzielnicy czy zamożności. Miasto, które przewiduje kryzysy i w porę im zapobiega. Miasto gotowe na wyzwania współczesnego świata, w którym każdy wie, co robić w przypadku zagrożenia. Miasto, które ma plan rozwoju i sprawnie go realizuje. Które wykonuje inwestycje tak, by jak najmniej obciążać mieszkańców i środowisko. Miasto, które szanuje seniorów i wykorzystuje ich doświadczenie. Miasto zielone i odporne, w którym jedna nawałnica nie paraliżuje transportu. Miasto, które rozumie, że zieleń to nie tylko gadżet, którym można się chwalić, ale prawdziwy zasób miasta i infrastruktura, która potrafi łagodzić skutki kryzysów klimatycznych. Miasto planowane z głową. Miasto, gdzie piesi czują się jak u siebie, a indywidualne podróże autem to jeden z wyborów, a nie konieczność. Miasto centrów lokalnych i silnych społeczności, które potrafią współpracować i jednoczyć się w obliczu potrzeb i kryzysów. W którym nie ma lepszych i gorszych dzielnic, ale które jest silne swoją różnorodnością. Miasto dobrze skomunikowane i dobrze komunikujące się, w którym nie zaskakują nas sprzeczne z większością analiz trasy metra. Miasto, które chroni i daje schronienie nie tylko ludziom, ale także dzięki przyrodzie i zwierzętom, z którymi dzielimy przestrzeń.

Myślisz, że to tylko zbiór haseł? My, mówimy, że chcemy i umiemy wprowadzić je w życie.

Oto nasze priorytety programowe.

II. MIASTO dobrze zarządzane

Cel: Miasto, które wie dokąd zmierza i co chce osiągnąć, bo wspólnie z mieszkańcami ustala i przyjmuje plany działań, rozwoju i zagospodarowania, wie jak te plany przeprowadzić najefektywniej i sprawnie je realizuje.

Zarządzanie miastem powinno opierać się o strategie, programy i standardy, a także o kompetentnych, zmotywowanych i merytorycznych urzędników. Obecnie obowiązująca strategia – niezwykle pojemna i ogólna – nie wyznacza kierunków rozwoju i będzie ona musiała być napisana od nowa w związku ze zmianami w ustawie o planowaniu. To dobry moment, by uporządkować dokumenty o znaczeniu strategicznym i wyznaczenie na początku kadencji kluczowych kierunków rozwoju, w oparciu o panel obywatelski. Podstawą rozwoju powinno być Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a fakt, że dokument funkcjonujący jest nieaktualny i przestarzały, jest jednym z powodów fatalnego i chaotycznego rozlewania się miasta, za który będziemy płacić jeszcze przez dziesięciolecia (patrz: zagospodarowanie przestrzenne).

Jednocześnie obecny system zarządzania miastem nie jest transparentny. Kompetencje dzielnic i jednostek nakładają się, tworząc niepotrzebne konflikty i napięcia. I tak nowa zielenią zajmuje się obecnie ZDM, realizując np. projekt Zielonej Marszałkowskiej, ignorując przy tym wyniki konsultacji i koncepcji wykonanych przez ZZW w 2018 r. w programie „Zielone ulice”.

Podstawą mądrego rozwoju powinny być przede wszystkim dobre planowanie przestrzenne. W Warszawie jedynie niewiele ponad 40% powierzchni objętych jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W dodatku aż 60 spośród czekających na uchwalenie planów, procedowanych jest 15 lat lub więcej. Bez drastycznej ilościowej i jakościowej zmiany trybu opracowywania MPZP nie będzie możliwe efektywne zarządzanie miastem. Należy też powrócić do – zaniechanej w obecnej kadencji – zasady włączania w decydowanie mieszkańców. Bez wykorzystania nowych narzędzi partycypacji takich jak panel obywatelski a także zmiany formuły budżetu obywatelskiego, nie udadzą się żadne śmiałe i konieczne zmiany w funkcjonowaniu miasta. Nie udadzą się one także bez dobrej i zmotywowanej kadry urzędu miasta największego pracodawcy w Warszawie. To olbrzymi organizm, który powinien być liderem nie tylko pod względem liczby pracowników, ale też jakości zarządzania i odpowiedzialnej równościowej polityki zatrudnienia. Więcej odpowiedzialności dla dzielnic,

więcej przestrzeni do planowania dla miasta Należy dokonać przeglądu kompetencji rad dzielnic oraz rady miasta i przesunąć część decyzji o charakterze lokalnym na poziom dzielnicowy oraz trzeba określić jasno zakres wyłącznej podmiotowości dzielnic. Zasadą powinna być maksymalna decentralizacja zadań w miarę ich standaryzacji i tworzenia systemów monitorowania kluczowych wskaźników i standardów, przy wyznaczeniu wyraźnej linii demarkacyjnej związanej z zachowaniem kompetencji ratusza w zakresie spraw o znaczeniu ogólnomiejskim w duchu konstytucyjnej zasady pomocniczości.

Prezydent jako twórca i strażnik strategii, programów i standardów

Na podstawie przyjętych standardów, programów i planów należy wypracować system celów do osiągnięcia w ramach poszczególnych projektów i procesów oraz wskaźników stanowiących weryfikację osiągnięcia tych celów w określonej perspektywie czasowej (KPI). Przy budowie tego systemu powinien być w transparentnym procesie wykorzystany potencjał i zasób wiedzy pracowników miasta, przy wsparciu podmiotów wyspecjalizowanych w opracowywaniu tego rodzaju systemów, a także strony społecznej, w tym organizacji pozarządowych. Na podstawie tych celów i zadań powinien być przyjęty budżet umożliwiający ich efektywne osiągnięcie. Jednym z kryteriów oceny działań w obrębie procesów i projektów powinna być weryfikowalna efektywność kosztowa w realizacji wyznaczonych celów.

Planowanie przestrzenne głupcze!

Czynne i efektywne wykorzystanie procedur planistycznych i uchwalanie mikro planów, zwłaszcza by zabezpieczyć tereny zieleni oraz tereny pod szczególną presją inwestycyjną oraz zatrzymanie chaotycznego, kosztownego rozwoju, w oparciu o warunki zabudowy, dzięki wprowadzeniu ograniczeń w planie ogólnym (od 2026 r.) oraz uchwaleniu uchwały krajobrazowej.

Wiem, co mam, czyli miasto jako właściciel

Uregulowanie własności gruntów, zwłaszcza pod drogami publicznymi, co umożliwi sprawniejszą realizację inwestycji liniowych (kanalizacja i wodociągi), a także zakończenie regulacji sytuacji prawnej budynków na gruntach miejskich.

Udział mieszkańców w decydowaniu jako zasada a nie łaska

Kluczowym narzędziem przy najważniejszych, a jednocześnie kontrowersyjnych decyzjach powinien być warszawski panel obywatelski. Jest to sposób tworzenia systemowych rozwiązań dla trudnych społecznych zagadnień – metoda ta bazuje na włączeniu w proces samych

mieszkańców i mieszkanki – ich wylosowanej grupy, która poświęci odpowiedni czas na dogłębne poznanie zagadnienia z uwzględnieniem głosów ekspertów i zainteresowanych stron, dialog, a na końcu sformułowanie opinii, czyli społecznego “werdyktu”.

Budżet obywatelski do zmiany

Aby przywrócić temu narzędziu bardziej obywatelski, deliberacyjny, a mniej plebiscytowy charakter. Celem jest co najmniej podwojenie frekwencji wśród głosujących (obecnie to niespełna 5%), a także zwiększenie liczby osób składających projekty. Propozycje, takie jak powrót do możliwości zgłaszania małych projektów, w tym wydzielona pula dla szkół, czy możliwość zgłaszania dużych projektów ogólnomiejskich do realizacji w cyklu dwuletnim pozwolą na odświeżenie formuły.

Wszyscy ludzie Prezydenta

Miasto musi świecić przykładem i zawyżać standardy pracownicze na rynku dbając o właściwy poziom merytoryczny pracowników, ale być także pracodawcą odpowiedzialnym społecznie. Należy wyznaczyć możliwie najszybszy termin doprowadzenia do zatrudnienia co najmniej 6% osób OZN w skali urzędu miasta. To symboliczny próg ustawowy, który pozwoli wyłączyć ratusz z opłat PFRON, ale przede wszystkim jest to okazanie szacunku dla ludzi, o ułatwianie osobom z OZN wejście i utrzymanie na rynku pracy, wyzwalamie energii tych, których rynek często nie umie zagospodarować. Dodatkowym mechanizmem aktywizacyjnym jest korzystanie z klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych i zlecanie zamówień np. cateringu, sprzątkania, organizacji wydarzeń, czy zakupów u podmiotów ekonomii społecznej.

Bezpieczeństwo – gotowość na czas kryzysu

Współczesny świat pokazuje nam, że spokój i bezpieczeństwo to nie prezent od losu, a zadanie do wykonania. Miasto bezpieczne to takie, które jest gotowe na każde wyzwanie. To nie tylko wzmocnienie straży miejskiej, podwyżki płac i uzupełnienie wakatów, ale zabezpieczenie ważnych zasobów, np. odbudowa i utrzymanie niezależnych ujęć wody w tym studni oligoceńskich, wydzielenie w miejskich dotacjach puli dla projektów zwiększające kompetencje mieszkańców Warszawy na wypadek kryzysu, przygotowanie mapy schronów i miejsc schronienia oraz decentralizacja zarządzania kryzysowego i zwiększenie kompetencji dzielnic.

III. MIASTO solidarności i równych szans

CEL: Miasto, które dba o wszystkich mieszkańców, szczególnie tych najuboższych, z poszanowaniem dla godności każdego z nich. Miasto, które inwestuje w mieszkańców i relacje między nimi tak, aby każda osoba mogła czuć się potrzebnym członkiem lokalnej społeczności i mieć swój wkład w jej rozwój, realizując w jak największym stopniu swój potencjał. Wspólnota, w której mieszkańcy wspierają się i ufają sobie nawzajem, a będąc różnorodni, czują się szanowani i bezpieczni. Gdzie najemcy nie muszą bać się o dach nad głową, a właściciele mieszkań o ich stan. Miasto, które zapobiega problemom społecznym, zamiast ograniczać się do ich zwalczania. Społeczność, która dbając o osoby starsze, chore i z niepełnosprawnościami, zapewnia możliwie najlepsze szanse na życiowy sukces wszystkim młodym ludziom, wspierając zwłaszcza tych, którzy mają najbardziej utrudniony start w dorosłość.

W planowaniu i realizacji spójnej, całościowej, długofalowej miejskiej polityki społecznej należy myśleć strategicznie i całościowo. Obok integracji i pomocy społecznej należy w niej uwzględnić m.in. edukację, zdrowie, mieszkalnictwo, planowanie przestrzenne, zieleń, dialog społeczny, kulturę, czy sport, jako oddziaływające na siebie elementy przemyślanego systemu. Konieczne jest uwzględnienie różnych potrzeb rozmaitych grup społecznych współtworzących nasze miasto i podmiotowe ich traktowanie oraz indywidualizowanie wsparcia dla poszczególnych osób.

Niezbędna jest budowa kapitału społecznego – zaufania mieszkańców do siebie nawzajem, do instytucji i organizacji, a także reprezentantów instytucji do ich klientów. Należy wykorzystać potencjał współpracy międzysektorowej w planowaniu i realizacji działań na rzecz osób z grup defaworyzowanych – szczególnie NGO-sów, których działania powinny być koordynowane z tymi podejmowanymi przez miejskie jednostki, należy też rozwijać współpracę z biznesem.

Nie opłaca się nie pomagać! Trzeba patrzeć na politykę społeczną jak na inwestycję: miasto integrujące i wspierające aktywność mieszkańców z grup defaworyzowanych mogących wspierać jego rozwój – osób z niepełnosprawnościami, młodzieży z pieczy zastępczej i środowisk zagrożonych wykluczeniem, osób migrujących z mniejszych ośrodków i zagranicy – może przynieść relatywnie szybki zwrot w postaci zwiększonej produktywności i wkładu w PKB i podatki (też te wydawane lokalnie), a w przypadku tych ostatnich – także

ograniczanie katastrofy demograficznej. Nawet tam, gdzie zysk z pomagania nie jest tak łatwo widoczny, odpowiednio intensywna i wczesna pomoc może przynieść oszczędności w przyszłych wydatkach pomocowych, a także związanych z bezpieczeństwem w mieście oraz w obszarze zdrowia.

Podstawą wszelkich działań musi stać się profilaktyka – łatwiej i taniej jest zapobiegać niż podejmować interwencję po szkodzie – np. wsparcie psychologiczne w szkole jest przeciwdziałaniem m.in. nałogom, przemocy, kryzysom psychicznym; kompleksowa pomoc rodzinie przeżywającej trudności w wychowaniu dzieci to prewencja umieszczania dzieci w pieczy zastępczej; ograniczenie godzin i liczby punktów sprzedaży alkoholu traktujemy jako zapobieganie pojawianiu się i narastaniu problemów alkoholowych, profilaktykę FAS i ograniczanie problemu przemocy w określonych punktach miasta.

Wskazane jest także wyrównanie standardu oferowanego wsparcia pomiędzy dzielnicami Warszawy i koordynacja działań na poziomie ogólnomiejskim. Potrzebne jest również zadbanie o kadry – zwiększenie liczby osób realizujących usługi społeczne, a także wzrost ich wynagrodzeń i stabilności zatrudnienia – zarówno w sektorze publicznym, jak i pozarządowym.

Przyjazny, ciepły dom z bliskimi – zamiast pobytu w instytucji

- rozwój wsparcia w środowisku lokalnym (rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, wsparcia dziennego i asystentury), połączone ze stopniowym odchodzeniem od opieki w formie instytucjonalnej, w szczególności w dużych domach pomocy społecznej
- dla osób wymagających ciągłej opieki powinny powstać mieszkania wspomagane, na czas pobytu nieokreślony oraz małe, kilkunastoosobowe domy w lokalnym środowisku, dostosowane do możliwości i potrzeb tych osób w szczególności w formie tzw. wspólnot domowych
- zwiększenie wsparcia środowiskowego, w tym w takich formach jak dzienne domy pobytu dla osób z niepełnosprawnościami i starszych (w tym także z chorobami otępiennymi – np. chorobą Alzheimera), środowiskowe domy samopomocy oraz oferta domów i klubów seniora, a także Uniwersytetów Trzeciego Wieku – z elementami integracji międzypokoleniowej
- rozwój asystencji osobistej dla OzN – większa liczba osób objętych wsparciem, zwiększenie liczby godzin na osobę, (pre)finansowanie programu asystencji osobistej

- przez miasto – do czasu gdy zmienią się zasady programu rządowego w tym obszarze
- opieka wytchnieniowa dla członków rodzin zajmujących się niesamodzielnymi bliskimi
  - zaangażowanie mieszkańców we wzajemną pomoc osobom potrzebującym wsparcia jako uzupełnienie systemu wsparcia profesjonalnego
  - postawienie na rodzinną pieczę zastępczą, prowadzące do stopniowego zmniejszania zapotrzebowania na miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Konieczna jest rozbudowa systemu wsparcia, promowania i wynagradzania dla rodzin zastępczych, w szczególności dostęp do potrzebnych specjalistów, opieki wytchnieniowej itd. Wygaszane placówki opiekuńczo-wychowawcze powinny być przekształcane w placówki wsparcia dziennego (np. w formie świetlic środowiskowych).

Praca kluczem do integracji i samodzielności

- dobrane do indywidualnych możliwości szkolenia zawodowe dla wszystkich osób z grup defaworyzowanych zainteresowanych podjęciem zatrudnienia
- zwiększenie poziomu zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w jednostkach miasta i wykonujących działania na jego rzecz (patrz: Ludzie miasta) oraz utworzenie w Warszawie nowych zakładów aktywności zawodowej dla tych, którzy nie odnajdują się na otwartym rynku pracy
- wsparcie w uznawaniu wykształcenia zdobytego za granicą dla migrantów i pomoc w uzupełnieniu różnic w przygotowaniu zawodowym
- rozwój ekonomii społecznej – aktywność zawodowa jako forma (re)integracji społecznej (w tym w usługach zlecanych przez miasto)

W młodości dodaj(my) im skrzydła!

- placówki opiekuńcze i pomocowe możliwie blisko miejsca zamieszkania
- przedszkola i żłobki – planowanie i budowa, zwłaszcza w dzielnicach dynamicznie zwiększających obecnie liczbę mieszkańców
- placówki wsparcia dziennego (dla dzieci i młodzieży) – świetlice środowiskowe i inne zbliżone formy
- wsparcie rodziny przeżywającej kryzys wychowawczy – skokowy rozwój asysty rodzinnej, placówek wsparcia dziennego, programów dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem
- dalszy rozwój wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w formie

grup wsparcia, doradztwa, pomocy psychologicznej i warsztatów wspierających samodzielność oraz rozszerzenie takich form na wchodzącą w dorosłość młodzież ze środowisk defaworyzowanych

Mieszkanie prawem... i narzędziem polityki społecznej

- zmiana uchwały mieszkaniowej, w celu urealnienia progów dochodowych i zapewnienie większej elastyczności we wspieraniu mieszkańców w kryzysie
- więcej mieszkań na (tani) wynajem z zasobu miasta (w tym remonty pustostanów lub zamiana ich na mieszkania pełnowartościowe)
- Społeczne Agencje Najmu w mieście (i docelowo także poszczególnych dzielnicach) – kompleksowy program pilotażu i rozwoju we współpracy międzysektorowej
- rozwój mieszkalnictwa wspieranego i treningowego dla wychowanków pieczy zastępczej, osób z niepełnosprawnościami, seniorów, osób w kryzysie bezdomności, ofiar przemocy, osobom w procesie resocjalizacji, uchodźców o szczególnych potrzebach i innych grup zagrożonych wykluczeniem
- “akademik za złotówkę”: rozbudowa we współpracy z szkołami wyższymi sieci domów akademickich w Warszawie. Równolegle stworzenie systemu pomocy finansowej dla studentów, którzy miejsca w akademikach nie otrzymali, a na komercyjny wynajem ich nie stać.

Miasto wielu kultur – przyjazne dla wszystkich miejsce do życia

- wsparcie inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz imigrantów
- rozbudowa systemu wsparcia dla imigrantów w tym uzupełnianie kwalifikacji językowych i zawodowych, zajęcia i warsztaty dotyczące zwyczajów, kultury i norm społecznych w celu zwiększenia poziomu integracji ze społecznością lokalną
- otwartość i wspieranie (także finansowe czy lokalowe) oddolnych działań integracyjnych np. dzielnicowych, regularnych spotkań celem wymiany doświadczeń
- podkreślenie roli sportu w integracji międzykulturowej

IV. MIASTO, dla którego zieleń i ograniczanie skutków oraz przyczyn zmian klimatu to misja

CEL: Warszawa z odporną na zmiany klimatu zielenią miejską, przygotowana na zjawiska ekstremalne – nawałne opady, susze i wysokie temperatury. Dążąca do bycia neutralną klimatycznie i szanująca posiadane zasoby przyrodnicze.

Warszawa to miasto o wciąż niewykorzystanym potencjale przyrodniczym. Przez jej środek przepływa jedna z najcenniejszych rzek dzikich środkowej Europy, a prawie 15% powierzchni zajmują lasy. Zaledwie kilka kilometrów od ścisłego centrum znajduje się unikalny teren Zakola Wawerskiego, z pokładami torfu pamiętającymi czasy Mieszka, czy rezerwat Jezioro Czerniakowskie. Jeśli dodamy do tego piękne i rozległe parki uzyskujemy obraz zielonej stolicy. Niestety bliższe spojrzenie na kwestie przyrody ujawniają wieloletnie zaniedbania i brak wizji. Przyroda to wciąż w myśleniu urzędników bardziej koszt i przeszkoda, niż zasób, który świadczy konkretne usługi w procesie adaptacji do zmian klimatu, a także ograniczaniu ich skali. Z bliska można zobaczyć, że prawie połowa lasów w Warszawie jest prywatna, co sprawia, że skupują je deweloperzy lobbujący za ich zabudowę. Że Zakole wawerskie to teren wciąż degradowany przez wysypiska śmieci i nielegalne zagospodarowanie, w ponad 90% w rękach prywatnych, a parki pozostają w rękach kilkunastu jednostek, z których każda prezentuje inne podejście i inne standardy. Najcenniejsze tereny i lasy są odcinane przez zabudowę. Szatkowanie korytarzy ekologicznych sprawia, że wciąż rośnie liczba kolizji zwierząt z autami, a dziki na ulicach są codziennością w wielu dzielnicach Warszawy.

Jednocześnie przyroda to nie tylko dodatek do asfaltowych i betonowych miast. To ważny, a może nawet kluczowy system zapobiegania skutkom zmian klimatu. Dostępne tereny zieleni, publiczne kąpieliska, pnącza na ścianach, zielone dachy i drzewa przyuliczne obniżają temperaturę w mieście, zapobiegają powstawaniu wysp ciepła, wytwarzają korzystny mikroklimat i pozwalają skryć się przed upałami. Dla grup szczególnie wrażliwych na ekstremalne temperatury, mogą to być czynniki ratujące życie. Rozszczelnione nawierzchnie, systemy małej retencji, ogrody deszczowe to z kolei najskuteczniejsze i najtańsze sposoby radzenia sobie z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Z kolei w dynamicznej i niestabilnej sytuacji geopolitycznej – pozostałe w granicach miast Rodzinne Ogródki Działkowe trzeba traktować jako element infrastruktury krytycznej. Miejskie ogrodnictwo, wiedza o uprawie,

ale też utrzymanie terenów ogródków działkowych to wszystko są zadania, które stoją przed miastem w coraz dynamiczniejszym świecie.

Miasto-gąbka i błękitno-zielona infrastruktura jako cel i narzędzie, a nie miejski gadżet

Wprowadzenie standardów w zakresie wykorzystania w inwestycjach drogowych i kubaturowych błękitno-zielonej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie, takie jak ogrody deszczowe w pasach dróg, niecki retencyjne, rozszczelnione krawężniki, obniżone tereny zieleni w pasach środkowych itp. Odprowadzanie wód do kanalizacji burzowej jako ostateczność. Systemowe stosowanie rozwiązań tzw. "miasta gąbki", czyli takich rozwiązań, które pozwalają zagospodarować 100% wód opadowych na danym przez stosowanie zielonych dachów, małej retencji, ogrodów deszczowych i zbiorników na deszczówkę.

Nieużytki - największe, najcenniejsze i najtańsze w utrzymaniu parki Warszawy

Wyznaczenie w oparciu o projekt studium i konsensus środowisk przyrodniczych terenów priorytetowych dla zachowania bioróżnorodności oraz powiązań przyrodniczych a także najcenniejszych obszarów na terenie m.st. Warszawy w tym Zakola Wawerskiego, Jeziorka Czerniakowskiego, czy warszawskiej Doliny Wisły. Stworzenie mechanizmu obejmującego zamianę, wykup i umowy z inwestorami, zmierzające do skupieniu własności tych terenów, co pozwoli na ich ochronę.

Standardy utrzymania zieleni i dobre praktyki - równe prawa dla wszystkich drzew w Warszawie

Bezwarunkowe dbanie i ochrona dojrzałych drzew, także w procesach inwestycyjnych i wspólne i spójne standardy opieki i pielęgnacji drzew w całej Warszawie. Podpory, wiązania i zabiegi poprawiające glebę jako standard dla starszych drzew i rozpowszechnianie dobrych praktyk wśród wspólnot i spółdzielni oraz innych zarządców terenów.

Lasy Warszawy

Dążenie do uregulowania własności lasów na terenie m.st. Warszawy i wyłączenia z intensywnej gospodarki leśnej lasów warszawskich nadleśnictw. Przejęcie zarządu nad lasami pełniącymi funkcję terenów zieleni dla mieszkańców Warszawy przez Lasy Miejskie. Współpraca z gminami metropolii w celu utworzenia, ochrony i odtworzenia zielonego pierścienia Warszawy.

Wysyłamy smog do historii

Zakończenie procesu wymiany pieców pozaklasowych zgodnie z uchwałą antysmogową dla Mazowsza, zwiększenie intensywności modernizacji energetycznej budynków i walka z ubóstwem energetycznym w ramach programu "STOP Smog". Historyczne nakłady na transport publiczny i stopniowe poszerzanie STC.

V. Warszawa kulturalna, dbająca o swoje dziedzictwo i tożsamość

Cel: Miasto tworzące warunki do rozwoju społeczności artystycznej i inicjatyw oddolnych. Szanujące różnorodność i nie kierujące się ideologią w systemach wsparcia i współpracujące z różnorodnymi środowiskami.

Miasto zapewniające możliwie bogatą ofertę kulturalną i artystyczną, dla ludzi o różnym statusie majątkowym czy kapitale kulturowym.

Miasto szanujące swoje dziedzictwo, historię i małe historie osiedli, wsi i miejscowości włączonych do m.st. Warszawy.

- Ochrona i wspieranie, archiwizowanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego,
- Ochrona zabytków: ponowne delegowanie kompetencji Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora do Konserwatora Stołecznego, większe dotacje na zabytki, wsparcie merytoryczne dla właścicieli zabytków
- Rozważenie rezygnacji z odbudowy Pałacu Saskiego
- Decentralizacja kultury, tożsamość dzielnic – wspieranie środowisk, miejsc i instytucji także z dzielnic obrzeżnych (przykład: znakomity program Muzeum Pragi, Woli)
- Lepsza współpraca producentów kultury – budowanie sieci: łączenie zasobów i komunikatów (lepsze dotarcie do odbiorcy). Wspólna sprzedaż biletów.
- Wspólny karnet na kulturalne wydarzenia warszawskie.
- Systemy współdziałania i dzielenia zasobów oraz pomieszczeń. Dostęp do zasobów, które posiadają instytucje dla NGO. Udostępnianie przestrzeni i budynków użyteczności publicznej a także pustostanów użytkowych artystom i NGO, także na krótkie akcje.
- Wykupienie przez miasto teatrów warszawskich znajdujących się w prywatnych rękach.

Miasto jako mecenas artystów. Odtworzenie sieci kontaktów i współpracy między artystami,

architektami, inżynierami. Powrót do praktyk, które zaowocowały m.in. mozaikami, czy neonami, które znajdują się obecnie w rejestrze zabytków.

VI. Wydajne sieci transportowe spoiwem przyjaznej metropolii przyszłości

Cel: Miasto bez korków i smogu, dbające szczególnie o najmniej chronionych uczestników ruchu, stawiające na rozwiązania promujące mobilność aktywną i korzystanie z transportu publicznego, którego oferta jest na tyle powszechna, dostępna, niezawodna i atrakcyjna, że dla mieszkańców metropolii warszawskiej korzystanie z samochodu stanie się wyborem, a nie koniecznością.

Polityka transportowa decyduje o tym, jakiej jakości powietrzem oddychamy, czy transport publiczny stanowi atrakcyjną konkurencję dla korzystania z własnego samochodu, jak często będziemy marnować czas na stanie w korkach, czy buspasy i drogi rowerowe stworzą spójną sieć obejmującą również gminy sąsiadujące z Warszawą albo czy projektowane linie metra lub kolei miejskiej odpowiedzą na zapotrzebowanie ze strony pasażerów i będą dysponować wystarczającymi rezerwami przepustowości, żeby zwiększać częstotliwość, a zarazem atrakcyjność transportu szynowego w przyszłości.

Jak pokazują doświadczenia innych światowych metropolii, nie ma skuteczniejszego sposobu odkorkowania miasta niż podniesienie atrakcyjności niesamochodowych form przemieszczania się. Paradoksalnie to właśnie samochodocentryczny model rozwoju konsekwentnie forsowany przez magistrat w ciągu ostatnich 30 lat był szczególnie niekorzystny dla samych kierowców, do tego przyczynił się do zwiększania korków oraz zanieczyszczenia światłem, hałasem i spalinami. Będziemy dążyć do jak najszybszego odwrócenia tych negatywnych trendów, skupiając się na wsparciu transportu publicznego, ruchu rowerowego i pieszego, tym samym tworząc infrastrukturę i ofertę transportową, korzystną dla wszystkich mieszkańców stołecznej aglomeracji.

Kolej naszym oknem na świat

Największą planowaną inwestycją kolejową w stolicy jest przebudowa linii średnicowych. Jest ona niezbędna, żeby móc zwiększyć dopuszczalną liczbę pociągów na godzinę, czyli

częstotliwość pociągów regionalnych i dalekobieżnych na liniach wychodzących ze stolicy. Planowany zakres prac związany z ogromnymi utrudnieniami dla podróżnych przez co najmniej 4 lata niestety ani nie zaoferuje wystarczającej docelowej przepustowości, ani nie będzie zgodny z równocześnie opracowywanym studium rozwoju warszawskiego węzła kolejowego. Przykładowo zakładana przepustowość na poziomie 20 pociągów na godzinę dla średnicy dalekobieżnej oznacza, że na każdym z peronów dworca Warszawa Zachodnia pociąg pojawi się najwyżej co 15 minut. Nasza wizja linii średnicowych i nowej Warszawy Centralnej zakłada, że stworzymy wydajny hub kolejowy podobny do rozwiązań Berlina czy Monachium, dzięki któremu pociągi KM i SKM będą mogły kursować z częstotliwością zbliżoną do metra. Obok prac na średnicach postulujemy też domknięcie warszawskiego ringu kolejowego, co sprawi, że z miejscowości podwarszawskich będzie można dojechać bez przesiadki do praktycznie każdej dzielnicy, a kolej zaoferuje bezpośrednie połączenia również między dzielnicami peryferyjnymi.

- wstrzymanie decyzji o pracach budowlanych, w tym dotyczących przebudowy linii średnicowych, do momentu zakończenia prac nad studium rozbudowy warszawskiego węzła kolejowego
- Brak zgody na analizowane obecnie nowe linie średnicowe, których budowa pochłonęłaby miliardy, a które jedynie dublują istniejące połączenia kolejowe:
  - ◊ Warszawa Wileńska – Warszawa Główna
  - ◊ Warszawa Wileńska – Warszawa Służewiec
  - ◊ Warszawa Gdańska – Warszawa Służewiec
- Priorytet inwestycyjny dla Południowej linii obwodowej (PLO) z możliwością przejazdu w obu kierunkach na linię radomską (LK 8) i lubelską (LK 7) oraz bezkolizyjnym łącznikiem po wschodniej stronie dworca Warszawa Wschodnia z północną linią obwodową wraz z węzłami przesiadkowymi na IV i V linię metra w celu stworzenia tzw. ringu kolejowego.
- Wdrożenie następujących zmian na średnicowym układzie wschód–zachód:
  - ◊ budowa bezkolizyjnego przejazdu z linii WKD na dworzec Warszawa Główna umożliwiającego jak najszybszą separację ruchu SKM, KM i WKD za stacją Warszawa Zachodnia dostosowanie odcinka linii WKD za Warszawą Zachodnią do prowadzenia na nim ruchu KM w celu odseparowania ruchu SKM i KM, co umożliwi zaoferowanie dziesięciominutowego taktu na wszystkich liniach SKM i równoczesny wzrost częstotliwości na liniach KM

- ◊ podniesienie wymaganej przepustowości linii średnicowych z 20 i 24 pociągów na godzinę w jednym kierunku do 30 dla ruchu regionalnego i 40 dla ruchu dalekobieżnego w celu stworzenia możliwości zaoferowania częstych połączeń na dojazdach do Warszawy i pełnego wykorzystania przepustowości modernizowanych dworców, np. Warszawy Zachodniej
- ◊ budowa nowej Warszawy Centralnej zawierającej 4 perony dla ruchu dalekobieżnego, 1 dla SKM i 2 dla ruchu regionalnego, bezpośredni łącznik z I oraz z II linią metra i 4 perony na poziomie -3 w kierunku północ-południe
- ◊ przedłużenie odcinka linii WKD do dworca Warszawa Wschodnia z nowym peronem na stacji Warszawa Stadion przeznaczonym dla ruchu regionalnego
- zagwarantowanie separacji ruchu dzięki przekształceniu wszystkich istniejących linii wychodzących z Warszawy w linie czterotorowe zgodnie z istniejącymi planami PKP PLK
- budowę nowych linii wychodzących z Warszawy oraz dużej obwodnicy towarowej stolicy zgodnie z rekomendacjami studium rozbudowy warszawskiego węzła kolejowego w celu odsunięcia kolejowego ruchu towarowego od skupisk ludzkich i zwiększenia udziału kolei w transporcie towarowym

Metro tam, gdzie jest najbardziej potrzebne pasażerom

Magistrat forsuje budowę III linii metra za ponad 5 mld zł, która będzie kursować wolniej od istniejących linii autobusowych i będzie wymagać przesiadki na linię nr II, żeby dostać się do centrum. Linie metra są najdroższe w budowie i utrzymaniu, stąd powinny powstawać tylko tam, gdzie przejmą ogromne potoki pasażerów. Dlatego stawiamy na jak najszybszą budowę tzw. IV i V linii metra, odpowiednio skomunikowanych z pozostałymi systemami transportu publicznego. Nie zapominamy też o poprawie ergonomii istniejących stacji, w szczególności o przebudowie łącznika między I i II linią metra, który urósł do rangi symbolu pogardy magistratu dla potrzeb pasażerów i mieszkańców.

- priorytet dla linii nr 4 z Białołęki do Wilanowa – od stacji Marymont i na południe od stacji Rakowiec zgodnie z przebiegiem proponowanym przez Multiconsult, ale z dodatkową stacją przesiadkową na stację kolejową Służewiec
- przedłużenie linii nr 2 do stacji Żerań (stacja przesiadkowa z linią nr 4) w celu stworzenia dogodnego dojazdu do centralnych rejonów Pragi dla mieszkańców Białołęki i Tarchomina, zamiast planowanego przebiegu linii nr 2 (bez „powrotu” na

- lewy brzeg Wisły w okolicach Marymontu)
- przyspieszenie prac nad linią metra nr 5 z dodatkową stacją przesiadkową na Południową Linię Obwodową, a na zachodnim odcinku jedynie do stacji Wiktoryn, zamiast kosztownej i kontrowersyjnej linii nr 3
  - wprowadzenie zasady, wedle której przynajmniej jedna antresola stacji metra powinna znajdować się pod skrzyżowaniem, tworząc w ten sposób dogodne, bezkolizyjne ciągi komunikacyjne dla pieszych i ułatwiając dojście do wybranego celu podróży
  - poprawa ergonomii istniejących stacji metra, np. przebudowa łącznika między I i II linią metra

Tramwaje środkiem transportu pierwszego wyboru w centrum miasta

Przykładem podejścia magistratu do rozbudowy sieci tramwajowej jest tramwaj na Gocław. Linia miała powstać za 200 mln zł do końca 2023 r, ale prace nad nią opóźniono, żeby uzasadnić batalię o budowę III linii metra. Na krótkich i średnich dystansach, szczególnie w śródmieściu, tramwaj może spełniać rolę podobną do metra, do tego rozwiązywać problem tzw. ostatniej mili w połączeniu z innymi środkami transportu publicznego. Nam zależy na przyspieszeniu rozbudowy sieci tramwajowej i na optymalnej integracji z pozostałą komunikacją szynową. W przypadku tramwaju na Gocław postulujemy rozważenie innego, mniej kontrowersyjnego przebiegu trasy, która pozwoli na realizację tej linii, w możliwie szybkim czasie i zminimalizuje konflikty społeczne. Być może docelowym modelem jest poprowadzenie linii bezpośrednio przez Wisłę, na wysokości Mokotowa.

- przekazanie środków z przeskalowanych inwestycji drogowych, np. Trasa N-S, na inwestycje tramwajowe
- przyspieszenie prac inwestycyjnych w odniesieniu do linii tramwajowych na Gocław, na ul. Modlińskiej, na Światowida, między dw. Warszawa Zachodnia i ul. Kasprzaka oraz na Zieloną Białołąkę
- objęcie planami Tramwajów Warszawskich również dzielnic peryferyjnych oraz łączników między dzielnicami, tworzących alternatywne połączenia omijające ściśle centrum miasta
- zaprojektowanie docelowej sieci tramwajowej tak, żeby optymalnie uzupełniała transport szynowy wyższego rzędu, czyli kolej i metro

Buspasy i drogi rowerowe – skuteczne tylko jako spójna sieć

Wyizolowane odcinki buspasów są równie mało skuteczne jak drogi rowerowe, które urywają się na granicy miasta czy gminy. Obie formy transportu wymagają spójnej sieci, żeby stać się atrakcyjną alternatywą. W zakresie dróg rowerowych równie istotne jest podnoszenie bezpieczeństwa i komfortu korzystania z istniejącej sieci, ale nie kosztem pieszych czy terenów zieleni.

- wydzielenie buspasów, na zdecydowanej większości ciągów wielopasmowych niebędących drogami kategorii A (autostrady) lub S (drogi ekspresowe)
- wydzielenie buspasów na drogach łączących stolicę z miejscowościami podwarszawskimi, również z wykorzystaniem buspasów dwukierunkowych, na których kierunek jazdy zmieniałby się w zależności od pory dnia
- uzupełnienie sieci dróg rowerowych tak, żeby powstała spójna sieć łącząca główne generatory ruchu ze wszystkimi dzielnicami oraz dzielnicami między sobą
- likwidację luk między miejską siecią dróg rowerowych i podobnymi systemami w gminach ościennych, żeby stworzyć możliwość bezpiecznej komunikacji rowerowej między stolicą i okalającymi ją ośrodkami miejskimi
- poprawa bezpieczeństwa istniejących już dróg rowerowych poprzez przekształcanie dróg wydzielonych na jezdni na drogi fizycznie odseparowane zarówno od ciągów pieszych jak i pasów ruchu
- priorytet dla tworzenia nowych lub poszerzania istniejących dróg rowerowych kosztem likwidacji miejsc parkingowych albo zwężania lub zmniejszania liczby pasów ruchu dla samochodów, a nie terenów zieleni lub przestrzeni przeznaczonej dla pieszych
- powszechny kontraruch w ulicach strefie tempo 30

Transport bezpieczny dla ludzi i środowiska

Dbłość o bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów czy osób z ograniczonymi możliwościami poruszania się musi być nadrzędną zasadą przy planowaniu infrastruktury drogowej, a nie jednorazowym odruchem na tak tragiczne wydarzenia jak potrącenie w ul. Sokratesa. Temu ma służyć rozszerzenie strefy tempo 30, ulice szkolne czy wdrażanie nowych form uspokajania ruchu. Szkodliwość transportu kołowego nie ogranicza się jedynie do skutków wypadków. Warszawa od lat należy do europejskich metropolii z najgorszą jakością powietrza, stanowiącą realne zagrożenie dla naszego zdrowia i życia. Dlatego jeżeli już wdrażamy Strefę Czystego Transportu, to tylko taką, która da wymierną obniżkę zanieczyszczenia

tlenkami azotu. Dodatkowo emisje dwutlenku węgla z transportu po 1989 w całej Polsce wzrosły o 150%, a coraz częstsze anomalie pogodowe przypominają nam o obowiązku walki z katastrofą klimatyczną. Temu ma służyć rozbudowa sieci ładowarek czy wsparcie przejścia na pojazdy bezemisyjne. Nie uporamy się z negatywnymi skutkami transportu samochodowego, jeżeli będziemy rozbudowywać parkingi w centrum, które niczym magnes przyciągają dodatkowe samochody. Bardziej zrównoważona polityka parkingowa sprawi, że zmniejszą się korki, a istniejące miejsca parkingowe będą wykorzystywane bardziej efektywnie.

- szczególny nacisk na bezpieczeństwo najgorzej chronionych uczestników ruchu, w tym pieszych, rowerzystów oraz osób z ograniczonymi możliwościami poruszania się
- oficjalne przyjęcie wizji zero i dążenie do jej zrealizowania do roku 2030
- wprowadzenie ograniczenia do 30 km/h na wszystkich drogach lokalnych i dojazdowych na terenie całego miasta oraz rozwijanie infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo i stopniowe odchodzenie od progów zwalniających w strefie 30 (zamienne stosowanie mniej uciążliwych rozwiązań, jak esowanie, azyle, przewężenia itp)
- wsparcie dla tzw. "ulic szkolnych", jeżeli społeczność danej placówki wyrazi takie zapotrzebowanie
- zaostrenie wymogów emisji spalin dla samochodów poruszających się w strefie czystego transportu tak, żeby umożliwić Warszawie spełnienie europejskich norm w zakresie zanieczyszczenia powietrza tlenkami azotu
- wprowadzenie całkowitego zakazu wjazdu samochodów z silnikiem diesla na teren miasta Warszawa od roku 2035
- doprowadzenie, w porozumieniu ze spółkami energetycznymi i właścicielami sieci stacji benzynowych działających na terenie Warszawy, do budowy 10.000 publicznie dostępnych punktów ładowania samochodów elektrycznych do roku 2035 - dostosowanie planów inwestycji w infrastrukturę ładującą do norm europejskich i szacunków specjalistów. Założona w "Zielonej wizji Warszawy" liczba 900 punktów ładowania jest rażąco niewystarczająca.
- wprowadzenie wymogu wyposażania istniejących i planowanych parkingów, w tym kubaturowych, znajdujących się przy dużych generatorach ruchu, w infrastrukturę umożliwiającą ładowanie samochodów elektrycznych na co najmniej jednej trzeciej miejsc parkingowych

- wdrożenie programu przejścia wszystkich pojazdów będących w gestii instytucji miejskich na napęd bezemisyjny do roku 2030 przy równoczesnym maksymalnym ograniczeniu floty pojazdów będącej w gestii magistratu
- wprowadzenie programu dopłat do przejścia na samochody z napędem elektrycznym dla korporacji taksówkowych i operatorów dużych flot samochodów dostawczych działających na terenie Warszawy
- rozszerzenie strefy płatnego parkowania na cały obszar miasta znajdujący się wewnątrz ringu kolejowego i wprowadzenie regulacji skutecznie zapobiegających patologiom w postaci kilkunastu samochodów przypisanych do jednego mieszkania
- zaniechanie realizacji planów rozbudowy sieci drogowej tam, gdzie przyczyniłoby się to do zwiększenia natężenia ruchu i częstotliwości powstawania zatorów
- wprowadzenie zakazu budowy nowych, ogólnodostępnych parkingów przy nowo powstających budynkach użyteczności publicznej i biurowcach w dzielnicach centralnych
- zacieśnienie współpracy z policją w celu wyeliminowania zjawiska nielegalnych wyścigów

VI. Gospodarka odpadami

CEL: Miasto, w którym nic się nie marnuje oraz które produkuje...

- 1. ...MNIJ ŚMIECI...** Chcemy przejść z myślenia „śmieci zbieramy, a potem utylizujemy”, na „odpady zbieramy i zagospodarowujemy tak, żeby jak największa część surowców z nich pozostała w obiegu. Utylizujemy tylko jeśli musimy!” Cel w tym zakresie chcemy mierzyć zmniejszeniem liczby kilogramów odpadów rocznie generowanych przez 1 mieszkańca Warszawy.
- 2. ...ALE WIĘCEJ POSEGREGOWANYCH...** Warszawa powinna budować system nastawiony na selektywną zbiórkę odpadów, a nie odpadów zmieszanych (jak to jest obecnie) i działać co najmniej w kierunku odwrócenia niechlubnych proporcji – obecnie na Mazowszu tylko 40% trafiło do recyklingu i kompostowania, a 60% na wysypisko i do spalarni. W Warszawie jest jeszcze gorzej. W 2022 tylko 22% z 829 tys. t odpadów trafiło do recyklingu i kompostowania. Podstawowym miernikiem sukcesu dla tego celu będzie odsetek wagi śmieci we frakcjach posegregowanych do wagi śmieci zmieszanych (w 2022 r było to 40% do 60%). Docelowo powinno być to co najmniej 70%.
- 3. ...PRAWIDŁOWO PRZETWORZONYCH...** Tylko odpady selektywnie zebrane mogą być

poddane recyklingowi. Miasto potrzebuje w tym pozyskania kontrahentów, albo budowy własnych przetwórni. Bioodpady kuchenne powinny być przetwarzane w biogazowni. Bioodpady ogrodowe w kompostowni. Frakcje surowcowe powinny trafić do wyspecjalizowanych recyklerów. Warszawa musi w szybkim tempie (2 lata) dojść do wymaganego przez ministerstwo poziomu recyklingu 55%.

- 4. ...I TANIEJ ZAGOSPODAROWANYCH...** System gospodarki odpadami (GOK) w Warszawie powinien też być wyraźnie tańszy, z racji skali miasta. Nie ma uzasadnienia, aby koszt ten był wyższy, niż w innych polskich miastach (np. w 2021 roku koszt ten był ponad 2 krotnie wyższy niż w Krakowie). Ceny odpadów mogą też być skuteczną polityką miasta wpływającą na minimalizację sumy odpadów niepożądanych (np. odpadów zmieszanych) i maksymalizację frakcji przyjaznych środowisku (np. bioodpadów). Miarą efektywności działań w tym zakresie może być porównanie średniego kosztu odbioru 1 kg odpadu komunalnego (w podziale na stosowane frakcje) z kosztami w innych największych miastach w Polsce.
- 5. ...ORAZ MĄDRZEJ ZUTYLIZOWANYCH...** Przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii przyjaznych dla mieszkańców Warszawy, minimalizujących negatywny wpływ na środowisko oraz wykorzystanie efektów synergii, np. generowaniu ciepła systemowego w procesie spalania odpadów, czy produkcja biogazu).

Aktualnie funkcjonujący system gospodarki odpadami jest nieefektywny, przez co drogi, niewygodny dla mieszkańców i nierealizujący celów nowoczesnej ochrony środowiska. Nowy system powinien zachęcać Warszawiaków aby mądrze segregowali odpady. Wyrzucanie powinno być ostateczną opcją, a system powinien wspierać ponowne użycie i dawanie nowego życia rzeczom. Odpady, które nie są powtórnie wykorzystane przez mieszkańców, będą odbierane możliwie sprawnie i tanio oraz utylizowane mądrze (przy wykorzystaniu najnowocześniejszych technologii oraz optymalnych form kompostowania, recyklingu lub przetwarzania na ciepło i energię elektryczną itp.).

PLANOWANE DZIAŁANIA:

- Kampanie edukacyjne dla mieszkańców Warszawy w zakresie zmiany zachowań zakupowych i zakupu mniejszej ilości produktów, w zakresie możliwości powtórnego wykorzystania rzeczy oraz promocji miejsc, gdzie można oddać rzeczy do reużycia, w zakresie informowania o sposobach segregacji poszczególnych odpadów oraz

- sposobach ich odbioru oraz w zakresie procesu zagospodarowywania odpadów,
- Rozwój łatwo dostępnej infrastruktury: śmietników umożliwiających segregację odpadów (także elektrośmieci) w miejscach publicznych; testowanie rozwiązań funkcjonujących w innych miastach np. zamykanych pojemników na segregowane frakcje odpadów z systemem inteligentnego pomiaru wsadu na każdego domownika (w domach i wspólnotach mieszkaniowych);
  - rozbudowa i dostosowanie do wymagań współczesności sieci punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) w różnych punktach miasta, aby umożliwić Warszawiankom mądre segregowanie odpadów; Przekształcenie części PSZOK w centra napraw i edukacji na wzór inicjatyw z Wejcherowa czy Szczecina
  - Usprawnienie systemu wywozu poszczególnych frakcji odpadów z domów i bloków (częstotliwość wywozu!). Testowanie możliwości bezpośredniego zawierania umów przez miasto z przetwórcami poszczególnych frakcji surowcowych
  - Analiza procesowa systemu odbioru odpadów i eliminacja elementów generujących koszty po stronie dostawców usługi – obniżenie kosztów obsługi systemu.
  - Wsparcie przez Miasto Warszawa proekologicznych inicjatyw przedsiębiorców, np. sklepy zero-waste, czy rozwój bazarów skracających łańcuch dostaw – zasada “z pola na stół”.
  - Stworzenie miejskiego programu mającego na celu ograniczanie powstawania odpadów zawierający między innymi: wsparcie dla przedsiębiorców zajmujących się naprawami i odnawianiem, preferencje dla punktów handlowych oferujących większość produktów bez opakowań, lub w opakowaniach zwrotnych, budowa centrów wymiany rzeczy używanych.

VII. Warszawa, która sprzyja nauce

Szkoła przyjazna dzieciom

Cel: Chcemy szkoły, która nie tylko realizuje program, ale dba o potrzeby i dobrostan fizyczny i psychiczny uczniów. Chcemy szkoły, do której dzieci i młodzież idą z radością, w oczekiwaniu nie tylko na spotkanie z rówieśnikami, ale na zajęcia lekcyjne i pozalekcyjne. Chcemy szkoły, z której dzieci wracają z nową wiedzą i kompetencjami społecznymi, ciekawe tego czego się nauczyły i świadome, że wiedza ta przyda im się w życiu. Chcemy szkoły,

która nie dominuje życia rodzinnego – popołudnia i wieczory dzieci powinny spędzać z rodziną i rówieśnikami, nie nad zeszytami.

W warszawskich szkołach nie dzieje się dobrze. Brakuje nauczycieli (według danych z lata tego roku ponad 4 tys.), co przekłada się na zajęcia w godzinach od 7.00 do 17.00, częste zmiany i braki w planach lekcji, dużą rotację kadry nauczycielskiej i, powiedzmy wprost, często nienajlepszą jakość jej pracy. Choć konstytucja gwarantuje nam prawo do darmowej oświaty, masowo wysyłamy dzieci na różnego rodzaju korepetycje, kursy językowe, przedegzaminacyjne douczki, bo mamy świadomość, że szkoła im tego nie zapewni. Ci którzy mogą sobie na to pozwolić przenoszą dzieci do szkół prywatnych lub decydują się na edukację domową, a więc znów biorą na siebie obowiązki państwa. Taka sytuacja jest niedopuszczalna. Dlatego proponujemy:

- Zwiększenie poziomu wynagrodzeń w systemie edukacji, dostosowane do specyfiki warszawskiego rynku pracy, przede wszystkim przez zwiększenie subwencji oświatowej, a także inwestowanie w rozwój kompetencji zawodowych nauczycieli, a w efekcie – zapewnienie właściwej obsady stanowisk nauczycielskich.
- Program „Szkoła włączająca”: szkoły powinna być miejscem integracji dla dzieci z niepełnosprawnościami, przedstawicieli imigrantów i innych grup mniejszościowych; mogą temu służyć różnorodne formy integracji dostosowane do potrzeb konkretnych grup (asystentura w szkole dla dzieci ze specjalnymi potrzebami, przystosowanie „tysiąclatek” do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, zajęcia po ukraińsku dla uchodźców z Ukrainy etc.)
- Program “Samodzielnie i bezpiecznie do szkoły” – szkoła podstawowa musi być na tyle blisko, by dziecko mogło tam bezpiecznie dotrzeć piechotą, ew. na rowerze lub hulajnodze, bez potrzeby dowożenia go samochodem, czy dojazdu autobusem.
- Wsparcie dla NGO-osów działających przy szkołach: szkoła realizuje swoje funkcje edukacyjne i wychowawcze nie tylko poprzez zajęcia wewnętrzne, dlatego należy się wsparcie organizacjom i wolontariuszom, którzy pracują z dziećmi, np. poprzez udostępnienie im pomieszczeń w szkołach takich jak harcówki.
- Większą dostępność opieki psychologicznej dla dzieci (“psycholog w każdej szkole”) oraz zwiększenie liczby godzin z psychologiem w kontakcie bezpośrednim.
- Zwiększenie liczby lekcji języka angielskiego, tak by zapewnić ośmioklasistom płynną znajomość angielskiego po podstawówce.

Warszawa akademicka

Cel: Rozwój potencjału Warszawy jako miasta uniwersyteckiego, przyciągającego i wspierającego studentów, wykładowców i badaczy z Polski i zagranicy.

W stolicy jest ok. 80 uczelni wyższych, w tym najlepsze polskie szkoły wyższe, takie jak Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska czy SGH. W Warszawie uczy się ok. 315 tys. studentów, w tym wielu obcokrajowców. Warszawskie uczelnie to ważny element marki naszego miasta, a obecność studentów – zwłaszcza tych spoza Warszawy – to wymierny wkład w gospodarkę stolicy. Niestety nauka pozostaje niedoinwestowana. Aby zarobić na życie wykładowcy akademicy muszą pracować na kilku etatach, dorabiać poza uczelniami. Cierpi na tym jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych i badań. Inny problem to rosnące koszty utrzymania. Miesięczny koszt życia studenta to obecnie ok. 4000 PLN! Polscy studenci zgodnie deklarują, że najważniejszym problemem jest dla nich znalezienie zakwaterowania i jego koszt. Wzrost kosztów najmu sprawia, że części młodzieży po prostu nie stać na podjęcie lub kontynuację nauki. Dlatego jako Polska 2050 zobowiązujemy się:

- pomóc studentom spoza metropolii warszawskiej, zwłaszcza w znalezieniu zakwaterowania (“akademik za złotówkę”).
- Wypracować wspólnie z warszawskimi uczelniami program rozwoju potencjału Warszawy jako miasta akademickiego i centrum naukowego
- Wspólnie rozwijać infrastrukturę sportową i inne obiekty, które mogłyby służyć potrzebom zarówno uczelni, jak i zwykłych mieszkańców.

VIII. Sport powszechny, wielopokoleniowy, dostępny

CEL: Każdy mieszkaniec Warszawy ma dostęp do możliwie taniej oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych dostosowanej do potrzeb wszystkich grup mieszkańców oraz do terenów rekreacyjnych w zasięgu spaceru. Każde dziecko, na kluczowym dla rozwoju etapie, ma możliwość uczestnictwa w zajęciach darmowych dla wszystkich lub dofinansowanych dla osób zagrożonych ubóstwem.

- Położenie akcentu na dostępność zajęć sportowych, zwłaszcza ogólnorozwojowych

- dla wszystkich grup. Wspieranie sportu powszechnego i rekreacji ruchowej
- Zmiana funkcjonowania pionu sportowego w Ratuszu: Biuro Sportu i Aktywna Warszawa, jako animatorzy i gospodarze ogólnodostępnych terenów sportowych.
  - Rolą miasta jest przede wszystkim wspieranie klubów i inicjatyw promujących sport powszechny oraz tworzenie warunków do rozwoju sportu amatorskiego
  - Prowadzenie do zwiększenia różnorodności terenów rekreacyjnych w oparciu o prężne środowiska. Miasto, które aktywnie wspiera rekreację.
  - Wykorzystanie przestrzeni zdegradowanych, jak pod wiaduktami, czy mostami do budowy przestrzeni sportowych, zwłaszcza tych uciążliwych dla najbliższego otoczenia..
  - Udostępnienie obiektów sportowych w weekendy – dofinansowanie dla szkół na weekendowe etaty dla pracowników administracyjnych
  - Stworzenie mechanizmu dostępności hal – otwarcie na sporty poza piłką nożną
  - Rozpowszechnienie rodzinnych treningów w weekendy – sportowe niedziele – otwarte treningi z różnych dyscyplin, które będą prezentować ofertę danych ośrodków i klubów. Stworzenie wzorowanego na rowerowym maju mechanizmu zewnętrznej motywacji – dzieci zbierają pieczątki za przyjście na zajęcia z ojcami lub matkami, a za zebranie pieczątek można coś dostać albo być wśród osób które rozlosują super nagrody – bilety na mecze siatkówki i koszykówki.
  - Stworzenie systemu, który oceniałby pracę merytoryczną akademii oraz społeczne zaangażowanie w sport. Wykorzystanie sportu jako narzędzia do włączania i integracji osób innych narodowości i imigrantów.
  - Ograniczanie dofinansowywania zawodowych klubów i prywatnych firm sportowych, jeśli nie realizują jednocześnie celów polityki społecznej. Dotacje dla klubów sportowych powinny mieć przełożenie na obniżenie kosztów dla trenujących w klubie osób – zwłaszcza dzieci.
  - Położenie nacisku na aktywizację dzieci w wieku 5–9 lat (wiek kluczowy w rozwoju psychofizycznym dziecka) przez podniesienie jakości zajęć sportowych w szkołach
  - Zwiększenie oferty sportowo rekreacyjnej dla seniorów w oparciu o kluby seniora.
  - Rewizja planów budowy hali na terenach Skry